

Zondag 29: Via het avondmaal geeft God zekerheid

Vraag 75:

Hoe wordt u in het heilig avondmaal onderwezen en ervan verzekerd, dat u aan het enige offer van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al zijn schatten deel hebt?

Antwoord:

Christus heeft mij en alle gelovigen een bevel en daarbij ook een belofte gegeven.

Hij heeft bevolen tot zijn gedachtenis

van dit gebroken brood te eten en uit deze beker te drinken.

Hij heeft daarbij ten eerste beloofd,

dat zijn lichaam voor mij aan het kruis geofferd en zijn bloed voor mij vergoten is.

Dit is even zeker als ik met de ogen zie dat het brood des Heren voor mij gebroken en de beker mij gegeven wordt.

Ten tweede heeft Hij beloofd,

dat Hij zelf mijn ziel met zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed

tot het eeuwige leven voedt en verkwikt.

Dit is even zeker als ik het brood en de wijn,

als betrouwbare tekenen van Christus' lichaam en bloed,

uit de hand van de dienaar ontvang en met de mond geniet.

Vraag 76:

Wat betekent dat: het gekruisigd lichaam van Christus eten en zijn vergoten bloed drinken?

Antwoord:

Dat wij met een gelovig hart heel het lijden en sterven van Christus aannemen

en daardoor vergeving van zonden en eeuwig leven verkrijgen.

Verder ook, dat wij door de Heilige Geest, die tegelijk in Christus en in ons woont,

steeds meer met zijn heilig lichaam verenigd worden,

en wel zo, dat wij, hoewel Christus in de hemel is en wij op aarde zijn,

toch vlees van zijn vlees en been van zijn gebeente zijn;

en ook zo, dat wij door één Geest eeuwig leven en geregeerd worden,

zoals de leden van het lichaam door één ziel.

Vraag 77:

Waar heeft Christus beloofd dat Hij de gelovigen even zeker met zijn lichaam en bloed

wil voeden en verkwikken, als zij van dit gebroken brood eten en uit deze beker drinken?

Antwoord:

In de instelling van het avondmaal, die zo luidt (...) 1 Korintiërs 11:23-26 (...)

Tijdens de viering van het avondmaal wordt soms gezegd dat de Here ons aan zijn tafel heeft gevoed. Als je dat hoort, zou je kunnen reageren: 'Is dat niet overdreven? Het geloof van ons is toch niet veranderd door het avondmaal? Het is nog even zwak en twijfelend, of even sterk en zeker. Wat maakt het avondmaal dan voor verschil?'

Hoe kunnen we hierop reageren? In de eerste plaats denk ik dat we het effect van het avondmaal kunnen vergelijken met het effect van eten. Op het moment van het eten zelf merk je weinig van dat effect, al heb je misschien een vol gevoel. Maar op de lange termijn kun je concluderen: het eten heeft me toch energie gegeven. Zo is het ook met het avondmaal. Daar hoeven op het moment zelf geen geestelijke ervaringen bij te pas te komen. Het is mooi als ze er wel zijn, maar dat is niet per se noodzakelijk. Maar op de lange termijn kun je gelukkig toch concluderen: mee door het avondmaal is er geloof en groei in het geloof. Het avondmaal heeft dus terdege uitwerking.

Dat we soms moeilijk reageren op het avondmaal heeft ook nog met iets anders te maken: we zijn het ontwend om met symbolen om te gaan. En dan krijg je als vanzelf verlegenheid tegenover het avondmaal. Maar de Bijbel spreekt telkens in symbolen over Gods reddingswerk:

1 God beeldt onze redding uit door brood en wijn

Waarom de Bijbel beelden gebruikt? Omdat Gods reddingswerk zo veelomvattend is. We kunnen hierbij denken aan een Middeleeuwse kathedraal. Denkt u maar aan de Sint Jan in Den Bosch of de Notre-Dame in Parijs. Zo'n kerk heeft talloze kanten. Buiten heb je beeldenrijke portalen, maar ook luchtbogen met versieringen erop; binnen zijn ingewikkelde plafonds, ramen met glas-in-lood, heiligenbeelden, statie-schilderijen enzovoort. Wil je alles van zo'n kerk goed bekijken, dan moet je rondlopen, want pas alle kanten sámen geven je een compleet beeld van het gebouw.

Zo is het hier ook. Wat God voor ons betekent, is zo ontzaglijk rijk dat de Bijbel allerlei beelden gebruikt om dat vele aan ons duidelijk te maken. Laat ik drie voorbeelden geven.

Om Gods gunst toe te lichten, wordt die wel vergeleken met water met z'n dorstlessende functie. Zie Jesaja 55:1: 'Hierheen! Hier is water, voor ieder die dorst heeft. Kom, ook al heb je geen geld.' Zo worden Jesaja's toehoorders opgeroepen: 'Ga bij God op zoek naar je redding!'

Ook wordt water om z'n reinigend vermogen als beeld gebruikt, bijvoorbeeld in Ezechiël 36:25: 'Ik zal zuiver water over jullie uitgieten om jullie te reinigen van alles wat onrein is, van al jullie afgoden.'

Eveneens brood, wijn en melk komen met hun voedende werking als beeld van Gods gunsten voor, weer in Jes.55:1-2: 'Kom, koop voedsel zonder geld, koop wijn en melk zonder betaling. Waarom geld betalen voor iets dat geen brood is, je loon besteden aan wat niet verzadigen kan?' Daarmee worden Jesaja's luisteraars aangespoord: 'Zoek toch je redding bij God!'

Het gemeenschappelijke van deze teksten is dat hierin de beelden alleen met wóórden worden gebruikt. Ze hebben dus alleen een tálige betekenis.

Maar bij de doop en het avondmaal gebeurt er iets bijzonders met de beelden. Daarin komen ze niet alleen met woorden, niet alleen talig voor, maar worden die beelden ook metterdaad gebruikt, in een ritueel dus. En geen wonder: Christus heeft ons de opdracht gegeven om met water alsook met brood en wijn bepaalde hándelingen te verrichten. Om me tot het avondmaal te beperken: Christus heeft gezegd dat we telkens brood en wijn moeten uitdelen en die moeten eten en drinken. Wat is nu de bedoeling van deze beelden in het avondmaal? Door die te laten gebruiken wil Christus de beeldende functie van brood en wijn nóg sterker laten uitkomen. Anders gezegd: het is God erom begonnen om ons de realiteit van de redding op het hárt te binden.

Daar gaat het God om: Hij wil ons zekerheid over onze redding geven. En hoe doet Hij dat? Hij slaat als het ware een arm om onze schouders en zegt tegen ons: 'Jij vindt het moeilijk je voor te stellen wat de bijbelse boodschap nu precies is, wat de betekenis van Christus voor jou is? Let dan op het gebruik van het brood en de wijn bij het avondmaal. Daar knap je fysiek toch van op? Zo wil Ik ook met jullie, mijn kinderen omgaan: Ik wil jullie het léven geven. Door het offer van m'n Zoon wil Ik jullie vrijspraak bezorgen.'

En ook: 'Jullie twijfelen eraan of het wel voor jullie bestemd is? Jullie blijven er soms zelfs koud onder? Werp dan een blik op het brood en de wijn van het avondmaal. Die ingrediënten zijn geen fantasie, maar tastbare zaken. Ja toch? Zo is ook mijn liefde voor mijn kinderen geen droom, geen theorie. Die liefde is zeker, die is realiteit!'

Zo wordt duidelijk: de zekerheid van onze redding berust niet op onszelf. En dat is maar goed ook, want bij ons zijn er allerlei twijfels en storingen. Nee, de zekerheid van onze redding berust op God. Hij zegt immers tegen ons: 'Kijk maar naar het brood en de wijn. Net zoals die naar jullie toe komen tijdens het avondmaal, zo geldt dat Ik naar jullie toe kom met m'n vergevende liefde.'

2 God bekrachtigt onze redding door het avondmaal

Aan het avondmaal eten we Christus' lichaam en drinken we zijn bloed. Die manier van spreken is ontleend aan Jezus' woorden uit Johannes 6:53-55: 'Waarachtig, ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u. Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en hem zal ik op de laatste dag uit de dood opwekken. Mijn lichaam is het ware voedsel en mijn bloed is de ware drank.'

Met deze woorden zijn we vertrouwd, maar het blijft opmerkelijke beeldspraak. Geen wonder dat Christus' joodse toehoorders even daarvoor reageerden: 'Hoe kan die man ons zijn lichaam te eten geven?' (vs.52) Zij dachten aan kannibalisme. Ze waren dus verbijsterd over Christus' woorden.

Waarom heeft Christus zich op deze bijzondere manier uitgelaten? Hij wilde hen en ons aan het denken zetten. Zonder beeldspraak gezegd: Christus roept ons op om op Hem te vertrouwen, het helemaal van Hem te verwachten, van Hem zoals Hij op Golgota zijn lichaam en bloed heeft opgeofferd. Want als je je op Christus richt, dan kun je er zeker van zijn: je schulden zijn voorbij, je bent op weg naar het eeuwige leven. Kortom, dan is er uitzicht.

Deze werkelijkheid gaat in feite ons begrip te boven. Toch wil Christus die ons op het hart drukken. En daarvoor gebruikt Hij het avondmaal. Het brood en de wijn van het avondmaal betekenen daarom een bekráchtiging van onze redding. En dat op twee manieren.

Allereerst zijn ze een téken. Ze beelden iets uit: net zoals brood en wijn bij het avondmaal gebruikt worden, zo wil Christus zijn offer voor ons van betekenis laten zijn. Brood en wijn kun je met een foto van iemand vergelijken: die foto is natuurlijk niet die persoon zelf, maar maakt wel duidelijk hoe die persoon er uit ziet. Zo is het ook bij het avondmaal: het brood en de wijn maken duidelijker wat Christus via zijn offer voor ons betekent.

Ze zijn eveneens een zégel. Ze garanderen dus iets: even zeker als brood en wijn bij het avondmaal functioneren, net zo vast staat het dat Christus' offer voor ons bestemd is. Brood en wijn kun je dus met een garantiebewijs vergelijken. Op zich is dat een waardeloos stukje papier, maar toch heeft het grote waarde: de winkelier staat ervoor in dat gebeurt wat op dat papier staat. Zo werkt het ook bij het avondmaal. Via het brood en de wijn staat God garant: wat Christus op Golgota heeft bereikt, wil Hij graag aan ons kwijt. Vandaar dat we sterke taal gebruiken. Van het brood en de wijn zeggen we: dit ís Christus' lichaam en bloed. Er bestaat een heel nauwe verbinding tussen het brood en de wijn én Christus' geschenken.

God spreekt dus geen loze taal. Zo doen wij vaak: dan geven we beloften, maar we komen ze niet na. God is anders. Aan het avondmaal zegt Hij tegen ons: 'Als je gelooft, dan héb je al etend en drinkend voordeel van Christus' werk.' Zo wordt ons de betekenis van Christus nog duidelijker en stilliger op het hart gebonden. U bent er onzeker over of God wel zijn armen naar u uitstrekt? U wilt het wel aanvaarden, maar hebt er amper of geen gevoel bij? Kijk dan naar wat er bij het avondmaal gebeurt. Daar wordt de schaal en beker aan u aangereikt. Even zeker is Gods aanbod aan u: 'Ik wil u vergeving schenken en meenemen naar de toekomst.'

U bent er onzeker over of het wel voor u bestemd is? U hoeft het alleen maar aan te pakken! Aan het avondmaal eten we brood en drinken we van de wijn. Even zeker staat uw redding vast: als u het zoekt bij Jezus Christus, al is het met vallen en opstaan, dan bent u onschuldig. Daar hoeft u geen twijfel over te hebben. Als u zich tot Christus richt, is het gewoon een feit: u hebt perspectief. Zo zet God alles op alles om ons over de streep te krijgen. Er is Hem zoveel aan gelegen om ons aan zijn kant te krijgen. Daarom kan er geen misverstand over bestaan bij ons: God wijst ons een uitweg.

3 God maakt onze redding zichtbaar in ons leven

Toch zou je kunnen zeggen: 'Er komt nog altijd geen einde aan onze onzekerheid. Er is immers een voorwaarde. Er moet geloof zijn, je moet christen zijn; dan pas heb je voordeel van het avondmaal en betekent Christus' offer redding voor je. Maar het is twijfelachtig hoe het zit met mijn geloof en m'n christen zijn. Op deze manier blijft de redding toch een open vraag?'

Wat we met dit redeneren in feite doen is: steun zoeken bij onszelf, bij onze inzet, onze kwaliteiten. Hoe komen we daar uit? In zekere zin kun je zeggen dat het eenvoudig is: je bent christen óf je bent het niet. Er zit niets tussen. Laten we bij beide mogelijkheden stilstaan:

Stel, je bent geen christen, je hebt geen geloof. Dan kan het best zijn dat je uiterlijk goed in de pas loopt. Dat is mooi, maar dat is niet genoeg. Als God en misschien ook je naaste je koud laat, is dat het bewijs dat je geen band met Christus hebt. In dat geval sta je buiten Gods reddingsplan. Het kan dan best zijn dat je wel aan het avondmaal meedoet en dus brood en de beker met wijn in handen krijgt. Maar in dat geval zijn dat brood en die wijn nietszeggende symbolen en betekent je avondmaal-vieren een verzwaring van je vonnis. Daarom wordt bij de viering van het avondmaal altijd een waarschuwing gegeven: God laat niet sollen met het avondmaal en met de bijbelse boodschap. Die hebben Hem te veel gekost.

Maar dat moet mensen die onzeker zijn, niet ontmoedigen. Want laten we nu eens kijken naar iemand die gelooft, die christen is. Zo iemands geloof is vast niet optimaal. Er kan allerlei twijfel zijn in je geloof, er is bij jou misschien boosheid op God. Of je hebt in je christen-zijn nog al eens last van laksheid of zelfs slechtheid.

Op zichzelf is dit alles nog geen argument om te concluderen: 'Het is maar niks met mij. Het is afwachten of het met mij wel goed komt.' De hamvraag is namelijk: zoek je het uiteindelijk bij Christus? Klamp je je, met al je vragen en slechtheid, aan God vast? Vecht je ervoor om Hem trouw te blijven? Concreet: stel je al etend en drinkend aan het avondmaal je vertrouwen op Christus? Dan kun je gerust zijn, want deze opstelling heb je nooit van jezelf. Die is altijd het bewijs dat God, Christus, de Heilige Geest in jouw leven actief zijn. Op deze manier maakt God het in je leven en aan het avondmaal zichtbaar dat je redding gaande is. Maar dan is het niet meer zinnig dat je moeilijk doet over jezelf en je toekomst.

Als we de blik op onszelf richten is dat moeilijk doen terecht, want er zit allerlei twijfelachtigs in ons. Maar we moeten de blik richten op wat God en Christus ons via Woord en sacrament aanreiken. Dan snappen we dat we door moeilijk te doen God onrecht doen. Want Hij is het die ons ertoe brengt het van Hem te verwachten. Hij haalt ons door zijn Geest ertoe over in ons leven van alle dag en aan het avondmaal gelovig te zijn, hoe haperend soms ook. Daarmee is Gods reddingswerk-aan-ons tastbaar. En zijn we dank zij God daadwerkelijk christen in ons leven en aan het avondmaal, hoe bescheiden ook, dan maakt Hij dit werk dat Hij aan ons begonnen is, zeker af. Gelovig avondmaal vieren kan zo samengaan met de zekerheid dat we op weg zijn naar het eeuwige leven, het leven in het licht van zijn blijvende gunst.

1-3 Slot

Laat ik alles kort samenvatten. De zekerheid over onze redding ontleen we aan God, en wel zoals Hij:

- onze redding uitbeeldt door brood en wijn,
- onze redding bekrachtigt door het avondmaal, en:
- onze redding zichtbaar maakt in ons leven, in het bijzonder aan het avondmaal.

Daarom kunnen we gerust zijn - door God, niet door iets van onszelf. Natuurlijk, we moeten ons inzetten alsof alles van ons afhangt. Maar we kunnen ons inzetten doordat alles bepaald wordt door Gods inzet. Wat Hij beloofd heeft, máákt Hij werkelijkheid. Kijk maar naar het brood en de wijn van het avondmaal: zo reëel als die zijn, even vast kan het staan dat God ons in zijn liefde aanvaardt.